

การเสริมสร้างการเรียนรู้ คู่เครือข่ายเพื่อการฟื้นฟูลูกพิการ

นางสาวอรทัย ช่างอัน¹, อาดัม นีละไพจิตร^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการทำงานของแกนนำเครือข่ายในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการโดยการฝึกอบรม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกที่สนใจเป็นอาสาสมัครในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรม และแบบประเมินการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า แกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีอายุเฉลี่ย 47.75 ปี อายุน้อยสุด 29 ปี สูงสุด 65 ปี มีความเกี่ยวข้องกับเด็กพิการโดยเป็นมารดา(ร้อยละ83.33) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 66.66) มีเด็กประเภทความพิการการเคลื่อนไหวมากที่สุด(ร้อยละ50) แกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรม มีประสบการณ์ด้านเด็กพิการเฉลี่ย 14.25 ปี น้อยสุด 4 ปี มากสุด 24 ปี และมีบุคลิกภาพแบบห่วงใยดูแลเอาใจใส่มากที่สุด(ร้อยละ33) ในการอบรมการพัฒนาแกนนำเครือข่าย พบว่า คะแนนก่อนการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก(3.82) คะแนนหลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด(4.47) โดยด้านการฝึกเด็กอยู่ในระดับมากที่สุด(4.67) ด้านบริหารเครือข่าย และด้านการประสานงานอยู่ในระดับมาก (4.41) สมาชิกส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้เข้าร่วมอบรม โดยเปลี่ยนแปลงด้านการประสานงานมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ ควรมีการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของพ่อแม่ และให้การสนับสนุนบุคลากรวิชาชีพ หรือองบประมาณ สร้างระบบสนับสนุนด้านงบประมาณ สิทธิสวัสดิการทางสังคม หรือประกาศเกียรติคุณเพื่อเชิดชู ทั้งในรูปแบบองค์กร และตัวบุคคลเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างการเรียนรู้, เครือข่าย, การฟื้นฟู, เด็กพิการ

¹pu_monokuro@hotmail.com, ศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี

²adam.nee@mahidol.ac.th, วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล, Corresponding Author

Learning Promotion for Participation in Children with Disabilities Rehabilitation Network

Orathai Chagon¹, Adam Neelapaijit^{2*}

Abstract

This study is participatory action research, aiming to improve working process of leaders in children with disabilities rehabilitation and learning center network through trainings. The sample group of this research comprises 12 volunteers in Meenburi children with disabilities rehabilitation and learning center. The research tool is composed of training program, training evaluation. The data was analyzed by basic statistical methods which are percentage and mean.

The result shows that the average age network leaders participating in the training is 47.75 years; from 29 years (the youngest) to 69 years (the oldest). The relationship of majority of the sample group with the children is the mother (83.33%). The education level of majority of the sample group is the primary school level (66.66%). Most of the children in the center are the patient with highest mobility disability (50%). The average years of experience in handling children with disabilities of the leaders participating in the training is 14.25 years; from 4 years (the lowest) to 24 years (the highest). Most of them has Nurturing Parent personality (33%). In the training of network leaders, the average pretest score was high (3.82) and the average posttest score is very high (4.47). The sample group gained scores in children training at a very high level (4.67) and in network administration and cooperation, the score was at a high level (4.41). The majority of sample group has shown the improvement through their score; i.e., 75% of participants. The highest improvement from the training is cooperation aspect.

The researcher suggests that there should be further research on needs of learning of parents, and the establishment of a promotion system for financial support, professionals, social welfare rights, including the rewarding to encourage organizations or individuals to have moral to fulfill their duties.

Keyword: learning promotion, network, rehabilitation, children with disabilities

¹pu_monokuro@hotmail.com, Rehabilitation of Children with Disability Centre

²adam.nee@mahidol.ac.th, Ratchasuda College, Mahidol University, Corresponding Author

1. ที่มาและความสำคัญ

จากประสบการณ์การดำเนินงานของ “ศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมินบุรี” ตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน พบว่าครอบครัวเด็กพิการที่มารับบริการเป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนเป็นส่วนใหญ่ และมีสภาพความพิการรุนแรง ไม่ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทำให้เด็กขาดโอกาสการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เกิดสภาพความพิการซ้อน ทั้งที่เด็กพิการอยู่ในเมืองหลวงที่มีบริการด้านต่าง ๆ ของคนพิการอย่างหลากหลายมากมาย

ศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมินบุรี จึงได้รวมกลุ่มครอบครัวเด็กพิการกลุ่มหนึ่งที่มีลูกพิการรุนแรงและไม่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาเด็กพิการในด้านต่าง ๆ โดยครอบครัว ทำให้เด็กพิการได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการและสิทธิคนพิการได้มากขึ้น

ทั้งนี้ จากประสบการณ์การฟื้นฟูและพัฒนาเด็กพิการโดยครอบครัวกว่า 10 ปี ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าครอบครัว คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการฟื้นฟูและพัฒนาเด็กพิการได้อย่างยั่งยืน และต่อเนื่อง เนื่องจากครอบครัวผู้พิการเป็นกำลังใจ และแรงผลักดันให้แก่ผู้พิการที่ดีที่สุด หากครอบครัวใส่ใจดูแลผู้พิการอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องทุก ๆ วันเด็กพิการก็จะมีอาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากปริมาณของจำนวนเด็กพิการการที่เพิ่มขึ้น บุคลากรที่เป็นพ่อแม่เด็กพิการที่มีความรู้ที่ให้บริการจึงไม่เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวเด็กพิการเกิดการรวมกลุ่มการทำงาน โดยเฉพาะการสร้างแกนนำเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้สามารถทำงานพัฒนาเด็กพิการให้เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้เด็กพิการได้รับการฟื้นฟูและพัฒนา รวมถึงเข้าถึงสิทธิของคนพิการได้อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ผู้นำในการดูแลเด็กพิการพบว่า คุณลักษณะของแกนนำที่เข้มแข็ง จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดระบบรูปแบบการทำงานโดยครอบครัวเด็กพิการกับเครือข่าย โดยมี 3 บทบาทหน้าที่ ได้แก่ 1) การฝึกเด็กพิการ 2) การบริหารจัดการสมาชิกเครือข่ายหรือการจัดบริการโดยครอบครัวเด็กพิการ และ3)การประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก นอกจากนี้ความรู้เจตคติและทักษะการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ของแกนนำเครือข่าย (Conyn, et al, 1993)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทีมวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการทำงานอย่างเข้มแข็งของแกนนำเครือข่ายในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการ โดยเลือกพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ และฟื้นฟูเด็กพิการมินบุรี เนื่องจากมีการรวมกลุ่มกันชัดเจน และมีแกนนำที่เข้มแข็ง และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการ วิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับประโยชน์ควบคู่ไปกับ กระบวนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดผลในเชิงพัฒนา เพื่อให้เกิดแกนนำใหม่ เกิดการประสานงานและทำงานเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยทำงานร่วมกันกับกลุ่มครอบครัวเด็กพิการชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในด้านการฝึกเด็กพิการ การบริหารจัดการเครือข่าย และการประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายให้แก่สมาชิกของศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมินบุรี

3. นิยามศัพท์

การเสริมสร้างการเรียนรู้ หมายถึง การให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ กับสมาชิกในศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรีให้สามารถในการทำงานร่วมกับเครือข่ายครอบครัวเด็กพิการเพื่อส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ โดยมี 3 บทบาท ได้แก่

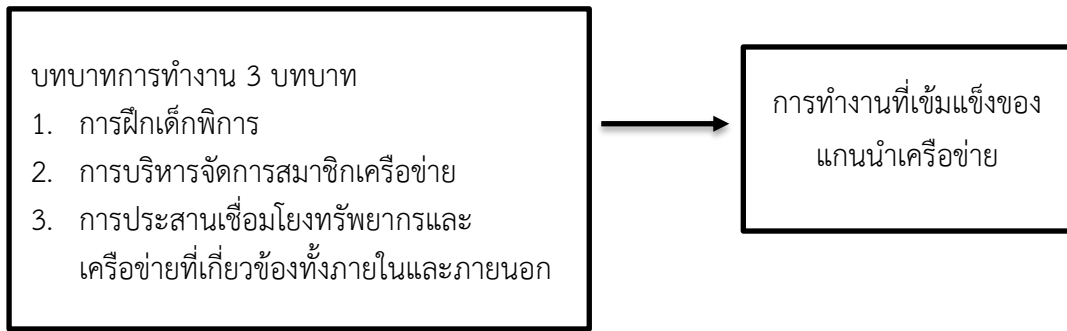
1.1 การฝึกเด็กพิการ

1.2 การบริหารจัดการสมาชิกเครือข่าย

1.3 การประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

เครือข่าย หมายถึง ครอบครัวเด็กพิการที่เป็นสมาชิกในศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี ครอบครัวเด็กพิการรายใหม่ ที่มีความสนใจในการทำงานกับศูนย์เรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกันในการส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการฟื้นฟูและพัฒนา

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

พัฒนาแกนนำในการทำงานกับเครือข่าย โดยอบรมให้ความรู้กับสมาชิกรายเก่าของศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกที่สนใจการทำงานกับศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี โดยจัดอบรมพัฒนาแกนนำจำนวน 3 วัน และฝึกปฏิบัติ 3 เดือน

ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการทำงานที่เข้มแข็งของแกนนำเครือข่ายในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟู เด็กพิการมีนบุรี สัมภาษณ์เจาะลึกครอบครัวแกนนำเข้มแข็งที่ผ่านการอบรมและสามารถดำเนินการเปิดศูนย์การเรียนรู้ได้ในชุมชนของตนเอง

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรม และแบบประเมินการฝึกอบรม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประเด็นการศึกษาที่ได้จากโครงการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การฝึกเด็กพิการ การบริหารจัดการสมาชิกเครือข่าย และการประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อประเมินผล หรือสะท้อนความเข้มแข็งของแกนนำในกระบวนการทำงานเครือข่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของข้อมูลพื้นฐานรายบุคคล และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1-5 ดังนี้

1.00-1.49 หมายถึง น้อยมาก 1.50-2.49 หมายถึง น้อย 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง
 3.50-4.49 หมายถึง มาก 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ได้จากผลวิจัยในระยะที่ 1 นำมาพัฒนาสมาชิกของแกนนำเครือข่าย โดยใช้รูปแบบของการฝึกอบรม นำเสนอโดยเรียงลำดับดังนี้

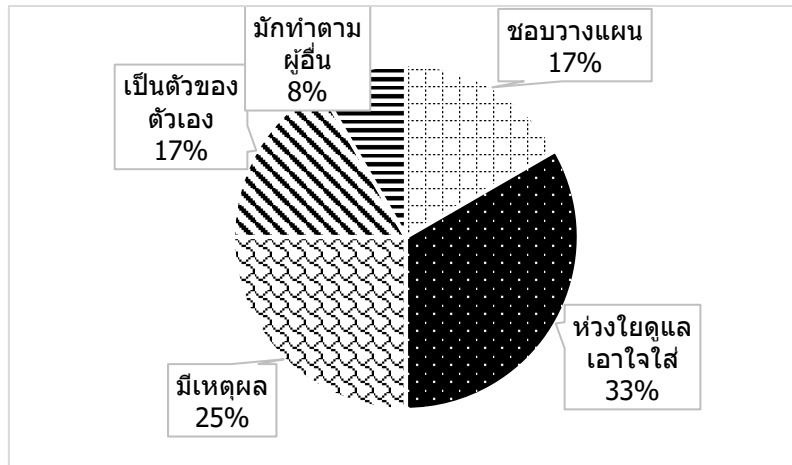
- 6.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล และ บุคลิกภาพของแกนนำเครือข่าย
- 6.2 ผลการประเมินก่อนและหลังการอบรมมี 3 ด้าน คือ
 1. การฝึกเด็กพิการ
 2. การบริหารจัดการเครือข่าย
 3. การประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
- 6.3 การติดตามผล 3 เดือนหลังการอบรม

6.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล และ บุคลิกภาพของแกนนำเครือข่าย

ตารางที่ 1 จำนวน และ ร้อยละ ของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ ความเกี่ยวข้องกับเด็กพิการ การศึกษา ประเภทความพิการ ประสบการณ์ดูแลเด็กพิการ และสถานภาพสมรส (n= 12 คน)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน	ร้อยละ
		n=12	
อายุ	21-40	2	16.66
	41-60	8	66.66
	61ขึ้นไป	2	16.66
	อายุเฉลี่ย 47.75 อายุน้อยสุด 29 ปี สูงสุด 65 ปี		
ความเกี่ยวข้องกับเด็กพิการ	มารดา	10	83.33
	ย่า,ยาย	2	16.66
การศึกษา	ประถมศึกษา	8	66.66
	มัธยมศึกษา	4	33.33
ประเภทความพิการของเด็ก	สติปัญญา	3	25
	การเคลื่อนไหว	6	50
	พิการซ้อน	3	25
ประสบการณ์ดูแลเด็กพิการ	น้อยกว่า 10 ปี	3	25
	10ปี – 20ปี	7	58.33
	20ปี ขึ้นไป	2	16.66
	ประสบการณ์เฉลี่ย 14.25 น้อยสุด 4 ปี มากสุด 24 ปี		
สถานภาพสมรส	สมรส	9	75
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	3	25

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน พบว่า แกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีอายุเฉลี่ย 47.75 ปี อายุน้อยสุด 29 ปี สูงสุด 65 ปี เกี่ยวข้องกับเด็กพิการเป็นมารดา(ร้อยละ83.33) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 66.66) ประเภทความพิการการเคลื่อนไหวมากที่สุด(ร้อยละ50) แกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรม มีประสบการณ์ด้านเด็กพิการเฉลี่ย 14.25 ปี น้อยสุด 4 ปี มากสุด 24 ปี ประเภทความพิการการเคลื่อนไหวมากที่สุด(ร้อยละ50) แกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรม มีประสบการณ์ด้านเด็กพิการเฉลี่ย 14.25 ปี น้อยสุด 4 ปี มากสุด 24 ปี และมีบุคลิกภาพแบบห่วงใยดูแลเอาใจใส่มากที่สุด(ร้อยละ33)และมีสถานภาพสมรสมากที่สุด (ร้อยละ75)

ภาพที่ 2 ร้อยละของบุคลิกภาพ ของสมาชิกแกนนำเครือข่าย โดยใช้ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

บุคลิกภาพของสมาชิกแกนนำเครือข่ายจำนวน 12 คน โดยใช้แนวคิดทฤษฎี สัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า สมาชิกแกนนำเครือข่าย มีบุคลิกภาพประเภท ห่วงใยดูแลเอาใจใส่มากที่สุด (ร้อยละ 33.33) รองลงมา มีบุคลิกภาพประเภท มีเหตุผล(ร้อยละ25) และมีบุคลิกภาพประเภท ทำตามผู้อื่น (ร้อยละ8.33)

6.2 ผลการประเมินก่อนและหลังการอบรมมี 3 ด้าน คือ

1. การฝึกเด็กพิการ
2. การบริหารจัดการเครือข่าย
3. การประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและเครือข่าย

ตารางที่ 2 คะแนนก่อน-หลัง การอบรมการพัฒนาแกนนำเครือข่าย

คนที่	คะแนนก่อนฝึกอบรม (คะแนนเต็ม 5)				คะแนนหลังฝึกอบรม (คะแนนเต็ม 5)			
	ฝึกเด็ก	บริหารเครือข่าย	ประสานงาน	ค่าเฉลี่ยรวม	ฝึกเด็ก	บริหารเครือข่าย	ประสานงาน	ค่าเฉลี่ยรวม
1	4.93	4.5	4.25	4.56	4.66	4.16	4.41	4.41
2	4.86	4.25	3.83	4.31	4.66	4.08	4.25	4.33
3*	3.2	2.83	3.66	3.23	4.8	4.91	5	4.90
4	4.2	2.66	4.33	3.73	4.93	4.25	4.83	4.67
5	4.13	2.66	3.16	3.31	4.93	4.5	4.25	4.56
6*	3.88	2.33	3.25	3.15	4.64	4.58	4.83	4.68
7	4.35	3.66	4.25	4.08	4.53	4.58	4.83	4.64
8	3.35	3.25	3.75	3.45	4.8	4.25	4.41	4.48
9	4.46	4.42	4.33	4.40	4.71	4.25	4.25	4.40
10	5	5	4.66	4.88	5	4.5	4.25	4.58
11	4.44	3.33	4.25	4.00	5	4.66	5	4.88
12*	3.33	3.08	1.91	2.77	3.42	3.33	2.66	3.13
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	3.49	3.80	3.82	4.67	4.33	4.41	4.47

* สมาชิกใหม่

จากตารางที่ 2 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงคะแนนก่อน-หลัง การอบรมการพัฒนาแกนนำเครือข่ายพบว่า คะแนน ก่อนการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก(3.82) โดยด้านการฝึกเด็กอยู่ในระดับมาก(4.17) ด้านบริหารเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง(3.49) ด้านการประสานงานอยู่ในระดับมาก(3.80)คะแนน หลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด(4.47) โดยด้านการฝึกเด็กอยู่ในระดับมากที่สุด(4.67) ด้านบริหารเครือข่าย อยู่ในระดับมาก (4.33) ด้านการประสานงานอยู่ในระดับมาก(4.41) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการอบรม พบว่า สมาชิกส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้เข้าร่วมอบรม โดยเปลี่ยนแปลงด้านการประสานงานมากที่สุด

6.3 ผลการติดตาม 3 เดือนหลังการอบรม

ผลการสัมภาษณ์แกนนำเครือข่ายหลังการเข้าร่วมโครงการ พบว่า

1. เรื่องของการฝึกเด็ก

ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความเชื่อว่า เด็กพิการสามารถพัฒนาได้ หากได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ด้วยพื้นฐานของความรักและความเข้าใจในตัวเด็ก รวมทั้งการมีผู้รู้สอนให้ทำจะช่วยให้มั่นใจมากขึ้น โดยคนในครอบครัวต้องมีความเข้าใจ สร้างกำลังใจซึ่งกันและกัน โดยสามารถจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับพ่อแม่ที่มีลูกพิการ เพื่อสร้างพลังใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

“ลูกเราจะดีขึ้นได้เกิดจากความรักของเราและความเชื่อของเราว่าเขาทำได้ คู่กับที่ได้ฟื้นฟูต่อเนื่อง และถ้าคนในครอบครัวเข้าใจและให้กำลังใจกันนี้สุดยอดเลย” นาง จ (สมาชิกของศูนย์ฯ)

ด้านความรู้ ผู้เข้าร่วมการอบรมยังคงต้องมีการทบทวนเรื่อง การนัดเบื้องต้น เพื่อดูแลลักษณะของเด็กว่าควรนัดอย่างไร การนัดพ่อนคลายลดอาการเกร็งของเด็กพิการ รวมทั้งการดูแลพัฒนาการของเด็กพิการ ผู้เข้าร่วมอบรมมีพื้นฐานการรับรู้ ว่า เด็กควรต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง มีการสังเกตพัฒนาการเด็กทุก ๆ

เดือน ช่วยเหลือเด็กในเรื่องที่เด็กทำไม่ได้ การฟื้นฟู เช่น สื่อการเรียนการสอน ให้คำแนะนำและลงมือทำให้ดู วางแผนแนวทางเบื้องต้น รวมทั้งเรื่องการจัดการตนเอง การแบ่งเวลาให้กับครอบครัว แนะนำการใช้ชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องของคนพิการ ยอมรับในตัวลูกให้ได้และพาออกสู่สังคมภายนอก

“มันต้องทำบ่อย ๆ จากความรู้ที่เรียนมา มันถึงจะเข้าใจ ถ้าให้คนที่ไม่มีลูกพิการมาเรียน เดียวก็ล้ม เพราะเขาไม่ได้กลับไปทำ ขนาดเรายังล้มเลย ต้องสอนกันเอง”

“สับสนไปหมดเมื่อรู้ว่าลูกไม่เหมือนเด็กคนอื่น นานหลายปีกว่าจะกล้ายอมรับเขาแล้วพาเขาออกไปเกี่ยวกับเรา เป็นเพราะมาเจอที่นี่ได้เห็นว่ามีหลายๆคนคล้ายๆเรา หรือบางคนยิ่งกว่าเราอีก ที่เขาอยู่คนเดียว แพนเขาทิ้งไป เขาคงเหนื่อยน่าดูเลย” นาง ฟ (สมาชิกของศูนย์ฯ)

นอกจากนั้น สิทธิ สวัสดิการสำหรับคนพิการ ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับรู้ว่า ควรแนะนำผู้อื่นเรื่องสิทธิ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ เช่น รถเข็นที่เหมาะสมกับสรีระร่างกายของเด็ก และอุปกรณ์การฝึก ผู้ที่เข้าอบรมสามารถอธิบายสวัสดิการสำหรับคนพิการได้มากขึ้น

ด้านทักษะ ผู้เข้าร่วมอบรมได้ให้ความสำคัญกับเรื่องอุปกรณ์ โดยพิจารณาความจำเป็นเบื้องต้นจากความพิการ เช่น อุปกรณ์เครื่องช่วยเหลือ อุปกรณ์การฝึกเดินและสื่อการเรียนการสอน รถเข็น เครื่องดูดเสมหะ รองเท้าตัดสำหรับผู้พิการ เครื่องช่วยพยุงตัวผู้พิการ และการฝึกพูด

“เราต้องเรียนรู้เรื่องเครื่องช่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการด้วย เช่น รถเข็นใช้ยังไง ส่วนมากต้องอาศัยการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาสอน อบรมนี้ได้ทำให้เห็นความสำคัญที่ต้องเรียนรู้เรื่องแบบนี้ แต่ถ้ามีของจริงมาฝึก จะทำให้เข้าใจมากขึ้น” นาง ข (สมาชิกของศูนย์ฯ)

2. เรื่องการบริหารเครือข่าย

ด้านเจตคติ ผู้เข้าร่วมอบรมรับรู้ว่าการช่วยเหลือสนับสนุนไม่ใช่การสังเคราะห์ และยังคงมีความต้องการให้องค์กรสนับสนุน ต้องการองค์ความรู้หลักการบริหารของเครือข่าย หลักการให้ข้อมูลเบื้องต้นกับพ่อแม่ที่มีลูกพิการรายใหม่ การให้คำแนะนำและประสานงานที่สามารถสนับสนุนได้

“เมื่อก่อนเห็นใครมีปัญหาเหมือนเรา แทบวิ่งปรีไปหาแล้วบอกให้ทำอย่างโน้นอย่างนี้ โดยไม่ได้ดูว่า เขาต้องการไหม เรามักไปคิดแทน หรือแทบทำแทน ภาระบางอย่างเลยมาตกอยู่ที่เรา แต่เมื่อฟังอาจารย์แล้ว ทำในบทบาทของสนับสนุน มันช่วยแบ่งเบาภาระเราได้เยอะ และมีเวลาไปช่วยคนอื่นมากขึ้น” นาง ป (สมาชิกของศูนย์ฯ)

ด้านความรู้ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ด้านหลักการบริหารจัดการเครือข่ายมากขึ้น สามารถให้ความรู้แก่ผู้อื่นได้เข้าใจ การประสานงาน การประชุมสมาชิกให้ความรู้เรื่องสิทธิ การบริการ และการรักษาพยาบาลของคนพิการ อธิบายให้เข้าใจและปฏิบัติตามได้ ให้คำแนะนำได้

ด้านทักษะ ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถวางแผนทำกิจกรรมการฝึกอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้น สามารถอธิบายเรื่องนวดฟื้นฟูให้ความรู้ได้ชัดเจนมากขึ้น การดูแลให้ความรู้ตามความพิการของแต่ละบุคคล สามารถถ่ายทอดแก่ผู้ปกครองนำไปปฏิบัติ สามารถสอนวิธีการฟื้นฟูและการใช้ชีวิตประจำวัน การแนะนำให้เข้าใจ และการสื่อสารเรื่องขอสิทธิ ความเข้าใจเรื่องประเภทความพิการของแต่ละบุคคล และสามารถพาลูกออกสู่สังคม

การสร้างสัมพันธ์ภาพในกลุ่ม สามารถทำกิจกรรมในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครอบครัวอื่นได้ การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การพูดคุยให้คำปรึกษา เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ

“เวลาเหนื่อย เบื่อ เซ็ง กับชีวิต หรืออยากร้องไห้ ก็มีคนในศูนย์นี้แหละที่เราสามารถเล่าให้ฟังได้ และรู้สึกว่าเขาเข้าใจ และช่วยกันให้กำลังใจกัน ทั้ง ๆที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง แต่เขาช่วยได้มากกว่าพี่น้องเราอีก กำลังใจหาได้จากที่นี่ ไม่มีอะไรกินที่นี่ก็ช่วยๆกัน ดูแลกัน” นาง ย (สมาชิกของศูนย์ฯ)

3. เรื่องการประสานงาน

ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพยายามในการเผชิญสถานการณ์ด้วยตนเอง แต่มักจะสอบถามเมื่อเกิดข้อสงสัยเพื่อให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น โดยลักษณะของการสอบถามจะเป็นการปรึกษาปัญหาร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม โดยถามเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ผู้เข้าร่วมอบรมและเรื่องที่จำเป็น

ความรู้ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้บริการ ได้แก่ สถานีอนามัย โรงพยาบาล ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

“บางอย่างเราไม่รู้ เมื่อก่อนจะปล่อยผ่านไป แต่พอเจอปัญหาเกี่ยวกับตัวเองแล้วไม่รู้อะไรจะทำ อยู่นี้อะไรไม่รู้ก็ถาม และไม่สนว่าเขาจะว่าเราโง่ริ้ว มันช่วยได้เยอะเพราะคนที่เรามาอยู่กับเรื่องนั้น ๆ จริง ๆ ถ้าเราไปอ่านหนังสือมันไม่เข้าใจ” นาง อ (สมาชิกของศูนย์)

ทักษะ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความกล้าในการเรียกร้องสิทธิ เพื่อให้คนพิการและคนที่เกี่ยวข้องมีสิทธิต่าง ๆ มากขึ้นตามสิทธิที่คนพิการจะได้รับ และเข้าถึงสิทธิได้ โดยการติดต่อไปยังหน่วยงานตามเขตต่าง ๆ ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

เทคนิคการประสานส่งต่อ ผู้เข้าร่วมอบรมจะบอกกล่าว และแนะนำจากประสบการณ์จริง การสอบถามไปยังหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบ ประสานคนในกลุ่มแล้วจึงส่งต่อไปยังเครือข่าย โดยเรื่องที่มีมีการประสานงาน ได้แก่ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ โรงเรียน(การศึกษาขั้นพื้นฐาน) และโรงพยาบาล

รูปแบบการค้นหาหน่วยงานของผู้เข้ารับการอบรมมีหลากหลายแนวทาง ได้แก่ การถามไปยังองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การค้นหาข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งการถามบุคคลในกลุ่ม ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องที่ผู้รับบริการต้องการ เช่นการกระตุ้นพัฒนาการ โดยสามารถค้นหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้

“เขาเห็นเรามีลูกพิการ และดูแลลูกได้ เวลาที่มีคนมีลูกพิการเขาจะเข้ามาคุยมาถาม ทำให้เรากล้าพูดด้วยความมั่นใจ และสามารถแนะนำเขาได้ หรือบางคนที่เรารู้ว่าเขาถูกเอาเปรียบเช่นเอาชื่อลูกไปหาประโยชน์ ฉันทนเข้าไปถามตรง ๆเลยว่า เอาไปทำอะไร แล้วลูกฉันจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง มันคุ้มค่ากันไหม” นาง ร (สมาชิกของศูนย์)

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การทำงานที่เข้มแข็งของแกนนำเครือข่ายในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการ จะประกอบไปด้วยเรื่อง เจตคติ ความรู้ และทักษะ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การฝึกเด็ก การบริหารเครือข่าย และการประสานงาน

ด้านการฝึกเด็กพิการ

แกนนำเครือข่ายที่ทำงานกับครอบครัวเด็กพิการต้องมีเจตคติในการฝึกเด็กพิการโดยเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้ มีความรู้ ในการฝึกเด็กพิการ เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของเด็กพิการ แนวทางพัฒนาลูก แนวทางการจัดการความเครียดให้กับตนเอง สถานที่ฝึกลูก การนัดฟื้นฟูเด็กพิการ การดูแลชีวิตประจำวันของลูกพิการ สอดคล้องกับศิริโรจน์ นาคทองแก้ว (2544, หน้า 47-48) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ที่สำคัญในการดูแลเด็กพิการ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ และการปรับตัวทางสังคมมีการให้ความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ ความเจริญทางด้านร่างกายเป็นความจำเป็นอันดับแรกของชีวิต ในขณะที่เด็กยังหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ พ่อแม่ต้องมีความรับผิดชอบที่จะดูแลเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดูแลยามเจ็บป่วย ความเจริญทางจิตใจมีความสำคัญและจำเป็นไม่แพ้ความเจริญเติบโตทางร่างกาย สิ่งแรกที่ต้องการ คือ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย

โดยพ่อแม่มีความห่วงใยเอื้ออาทร ทำให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาในบรรยากาศที่เป็นมิตร มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความต้องการความรู้สึกเป็นเจ้าของที่ลูกต้องการจากพ่อแม่ ทำให้เด็กสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ และสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปรับตัวเมื่อพบเจอปัญหาต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การเรียนรู้ทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและเขavnปัญญาเหล่านี้ พ่อแม่สามารถเป็นผู้ให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำอย่างใกล้ชิดกับลูกได้ การอบรมสั่งสอนที่สำคัญคือ การปลูกฝังความสามารถในการควบคุมตัวเอง และความสามารถในการปรับตัวให้รู้จักควบคุมตัวเอง

ที่มาของความรู้สำหรับพ่อแม่ที่มีลูกพิการควรเป็นความรู้ในตัวเองจากประสบการณ์ชีวิตจริงที่สามารถถ่ายทอดได้ ความรู้จากภูมิปัญญา วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของครอบครัว ที่มีการปฏิบัติมาอย่างยาวนานจนเกิดองค์ความรู้ ความรู้จากภายนอก มาจากแพทย์ที่ให้การรักษาเด็กพิการ การเข้าร่วมอบรมวิธีการดูแล ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาลูกให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด การรับรู้ (Perception) ซึ่งเป็นกระบวนการของการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่บุคคลใส่ใจในสถานการณ์หนึ่งหรือช่วงเวลาหนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่รับ และส่วนที่รู้ กล่าวคือ ส่วนที่รับ มีความเกี่ยวข้องกับการรับสัมผัส สมองแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากสิ่งแวดล้อม สถานการณ์และความรู้สึกในขณะนั้น มาผสมผสานกับประสบการณ์เดิมเป็นการ รู้ และจึงตอบสนองหรือแสดงออกเป็นพฤติกรรม ความเชื่อ แบบแผนการคิด หรือความรู้ความเข้าใจ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539) ดังนั้น ความรู้ที่พ่อแม่ได้รับ จะเกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงจะมีความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นได้

นอกจากนั้นแกนนำเครือข่ายที่ทำงานกับครอบครัวเด็กพิการต้อง มีทักษะในการให้ความรู้กับคนในทีมการจัดการกับความเครียดที่มีลูกพิการ และการรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการทำงานประสานร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการบริหารจัดการสมาชิกเครือข่ายหรือการจัดการบริการ

แกนนำเครือข่ายที่ทำงานกับครอบครัวเด็กพิการจะต้องมีเจตคติในการบริหารจัดการสมาชิกเครือข่ายหรือการจัดการบริการ โดยมีจิตใจที่อยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เปิดใจ เข้าใจ เห็นใจ เชื่อมมั่นในทีมงาน แบ่งปันและมอบสิ่งดี ๆ ให้เพื่อนร่วมงาน จากงานวิจัย ของ ไพลิน คำไพรินทร์ (2538, หน้า 37-39) ศึกษาเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อนหลังการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลราชนานุกุล พบว่า สิ่งที่ผู้ปกครองพึงกระทำเพื่อพัฒนาบุตรที่พิการ โดยผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวของเด็กพิการ ยอมรับว่าการเป็นผู้พิการนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวใดก็ได้ ไม่หมกมุ่นครุ่นคิดย้อนหลังถึงสาเหตุในอดีต ไม่ควรลงโทษตนเองหรือผู้อื่น เรียนรู้เรื่องของลูกทำให้ลูกเข้าใจพ่อแม่ และพ่อแม่เข้าใจลูกในลักษณะที่เขาเป็นอยู่ รับรู้ความต้องการของลูกซึ่งมีพื้นฐานเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป พาลูกออกสู่สังคม ควรเข้าใจสมรรถภาพของลูกโดยไม่เปรียบเทียบกับเด็กทั่วไป ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวอาจเป็นข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นกับเจตคติของครอบครัวที่มีเด็กพิการ ที่ทำให้การทำงานเกิดอุปสรรคปัญหาได้ ดังนั้นสิ่งที่แกนนำเครือข่ายควรให้ความเข้าใจเบื้องต้นคือธรรมชาติของพ่อแม่ที่มีลูกพิการที่อาจแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดจากความเครียด ความวิตกกังวลได้ เพื่อนำไปสู่การยอมรับการเข้าใจซึ่งกันและกัน

นอกจากนั้นแล้ว แกนนำเครือข่ายควรมีความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดข้อมูลสิทธิ์ของผู้พิการและการส่งต่อและมีทักษะในการสังเกตสภาพแวดล้อมของผู้พิการ เช่น คน สภาพบ้าน สถานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันและกัน

ด้านการประสานเชื่อมโยงทรัพยากร และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

แกนนำเครือข่ายที่ทำงานกับครอบครัวเด็กพิการจะต้องมีเจตคติต่อการทำงาน โดยกล้าที่จะเรียกร้อง สิทธิที่จะได้รับ มีความพยายามในการค้นหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กพิการและครอบครัว ที่ จะประสาน ส่งต่อเด็กพิการให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพที่เหมาะสมการหาประสบการณ์ในการทำงานด้าน คนพิการ และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อคนทุกกลุ่ม มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประสานเชื่อมโยงทรัพยากรและ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก และมีทักษะในการ สร้างสัมพันธ์ภาพ ทักษะการสื่อสาร การ ถ่ายทอดความรู้ และการประสานงานกับคนในชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ โคเลอร์ (Kohler, 1999) ได้ศึกษาการให้บริการช่วยเหลือแก่เด็กพิการ ในวัยเด็กเล็กและครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหลายอย่างที่เกิดจากการให้บริการ เช่น ความยากลำบาก ในการเข้าถึงบริการ ผู้ปกครองมีโอกาสน้อยในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาของบุตร และปัญหาเรื่องความ ยากลำบากในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรวิชาชีพและผู้ปกครอง ดังนั้นสิ่งที่แกนนำควรให้ความสำคัญ คือเรื่องของการประสานงาน โดยเป็นคนกลางที่เข้าใจทั้งฝ่ายที่จัดบริการ และฝ่ายที่รับบริการ เพื่อนำไปสู่การ ได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการและการให้บริการที่เหมาะสม และยังคงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

จากการจัดฝึกอบรมแกนนำเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรม จำนวน 12 คน พบว่า ในด้านบุคลิกภาพของ สมาชิกแกนนำเครือข่าย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า สมาชิกแกนนำเครือข่าย มีบุคลิกภาพประเภท ห่วงใยดูแลเอาใจใส่มากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพ ดังกล่าว มีประโยชน์ต่อการให้บริการผู้รับบริการ สอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดของโรเจอร์ (Roger, 1958) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า บุคลิกภาพที่เหมาะสมของผู้ช่วยเหลือ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการพัฒนาไปสู่การยอมรับตนเอง และการรู้จักตนเองมากขึ้น โดยหากผู้ช่วยเหลือมีจิตใจ

ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงคะแนนก่อน-หลัง การอบรมการพัฒนาแกนนำเครือข่าย สะท้อนให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากโปรแกรมการอบรม ที่ถูกสร้างจากการศึกษาประสบการณ์ของแกนนำที่มี ประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มิวิจัยให้ความสำคัญ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ โรมานโน (Romano, 1998) ได้กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะผ่านประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติ ทำให้ทราบถึงสิ่งสำคัญและความ จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบทบาทการเป็นผู้นำกลุ่ม และการเป็นสมาชิกกลุ่ม บทบาทในการเป็นผู้เอื้ออำนวย จึงจะทำให้การช่วยเหลือดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโคไนน์ และ คณะ (Conyn, et al, 1993) ได้กล่าวว่าในการเป็นผู้ให้การช่วยเหลือที่มีสมรรถนะนั้น ควรจะต้องมีความรู้ และทักษะในการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการมีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติด้วย จึงจะเป็นผู้ช่วยเหลือได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 กิจกรรมในระหว่างการฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบภาพรวมของสมาชิกที่เข้าอบรม สมาชิกส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้เข้าร่วมอบรม สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับโปรแกรมการฝึกอบรมที่จะต้องมีการเรื่องของเจตคติ ความรู้ และทักษะของผู้นำที่จะเป็นแกนนำ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการฝึกอบรม สอดคล้องกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527, หน้า 131) กล่าวว่า เจตคติเป็นผลรวมของความเข้าใจ ความรู้สึก และแนวโน้มในการตอบโต้ของเราต่อบุคคล วัตถุ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน การให้ความหมาย การแสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป และเรื่องของทักษะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับบริการ โดยจำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือร่วมกัน

หลังจากระยะติดตามผล 3 เดือน พบว่าสมาชิกที่เข้าอบรมแกนนำเครือข่ายได้ขยายศูนย์การเรียนรู้ และฟื้นฟูเด็กพิการไปในพื้นที่ชุมชนตามพื้นที่ที่พักอาศัยของตนเอง อีก 3 พื้นที่ คือเขตสวนหลวง เขตลาดกระบัง และเขตคลองสามวา โดยได้รับความอนุเคราะห์สถานที่จากชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นใจในศักยภาพของตนเองและจากชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ซึ่งการที่ได้รับการเสริมพลังจากการยอมรับของคนในชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญของการเป็นแกนนำที่มีความเข้มแข็ง และเป็นไปตามผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในเชิงพัฒนา คือเพื่อให้เกิดแกนนำใหม่ที่เข้มแข็ง สามารถทำงานกับเครือข่ายได้ เกิดการประสานงานและทำงานเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยทำงานร่วมกันกับกลุ่มครอบครัวเด็กพิการ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างยั่งยืน แต่แกนนำยังคงต้องมี “ระบบที่ปรึกษา” เพื่อให้ความช่วยเหลือและสร้างพลังความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการในพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 4 การประชุมกลุ่มหลังจากระยะติดตามผล 3 เดือน

ดังนั้น ความสำเร็จในการให้บริการ และประสิทธิภาพของการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการ จึงควรพิจารณาจากองค์ประกอบ ของเจตคติ ความรู้ และทักษะ ในการนำไปใช้ในการจัดฝึกอบรม แก่นำเครือข่าย พร้อมทั้งจะต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจและฝึกฝนทักษะต่างให้เกิดความชำนาญ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

7.1 สร้างแนวทางหรือมีแนวทางสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อช่วยพ่อแม่ในการดูแลลูกพิการในรูปแบบ การรับดูแลชั่วคราว ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลลูกในระยะสั้นได้ อาจเนื่องด้วยเหตุผล จากความเจ็บป่วย หรือมีภาระต้องไปทำภารกิจหน้าที่บางอย่าง

7.2 เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ โดยตรงกับพ่อแม่ที่มีลูกพิการเพื่อให้เข้าถึงการรับรู้สิทธิสำหรับเด็ก พิการ เพื่อเป็นแนวทางให้พ่อแม่ใช้บริการเพื่อลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

7.3 ควรมีจุดประสานในระดับท้องถิ่นที่มีความชัดเจนเพื่อให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการให้บริการเพื่อ อำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยทำหน้าที่ในการให้ความรู้ การประสานงาน เพื่อให้เข้าถึงบริการ

7.4 ควรมีการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของพ่อแม่ เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักสูตรการให้ความรู้ และพัฒนาพ่อแม่ที่มีลูกพิการ

7.5 ให้การสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มพ่อแม่ ทั้งด้านบุคลากรวิชาชีพ หรืองบประมาณในการสนับสนุน เพื่อเป็นเครือข่าย ในการช่วยเหลือครอบครัวโดยให้ข้อมูลแก่ครอบครัวที่มีความทุกข์ใจ ให้สามารถรับมือกับ สมาชิกที่มีความพิการ สามารถเข้าถึงสิทธิ ตามกฎหมาย ทรัพยากรที่สนับสนุนครอบครัวได้ สร้างระบบ สนับสนุน ในกรณีที่ศูนย์ได้มีการพัฒนาสมาชิก และสมาชิกมีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือคนพิการในชุมชน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน โดยสนับสนุนเป็นงบประมาณ สิทธิสวัสดิการทางสังคม หรือประกาศ เกียรติคุณเพื่อเชิดชู ทั้งในรูปแบบองค์กร และตัวบุคคล

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการทำงานอย่างเข้มแข็งของแกนนำ เครือข่ายในศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ วิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประเทศไทย (trip) ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วย

ความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณทีมนักวิจัย และสมาชิกศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูเด็กพิการมีนบุรี ที่ร่วมสร้างพลังทางความคิดที่ทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2527). *จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพลิน คำไพรินทร์. (2538). *สัมพันธ์ภาพในครอบครัวกับการปรับตัวทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อนหลังการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลราชานุกูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริโรรัตน์ นาคทองแก้ว. (2544). *ความพร้อมของผู้ปกครองในการดูแลบุคคลปัญญาอ่อนที่บ้าน*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). *การปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Conyne, R. R., Wilson, F. R., Kline, W. B., Morran, D. K., & Ward, D. C. (1993). Training Group Workers: Implications of The New ASGW Training Standards for Training Practice. *The Journal for Specialists in Group Work*, 18, 11-23.
- Kohler, F. (1999). Examining the services received by young children with autism and their families: A survey of parent responses. *Focus on Autism and Other Developmental Disorders*, 14, 150-159.
- Roger, Carl R. (1958). *Client-Centered Theory*. Boston: Houghton Mifflin.
- Romano, John L. (1998). Simulated Group Counseling: An Experiential Training Model for Group Work. *The Journal for Specialists in Group Work*, Vol. 23(2), June 1998, 119-132.